

1983/84:61

Tisdagen den 17 januari

Kl. 13.00.

Förhandlingarna leddes till en början av förste vice talmannen.

1 § Svar på fråga 1983/84:244 om anvisningar för undervisning i grundskolan i ämnet "svenska som främmande språk"

Anf. 1 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Kerstin Ekman har frågat utbildningsministern vad hon avser att vidta för åtgärd för att medverka till att det för ämnet "svenska som främmande språk" snarast utfärdas nödvändiga anvisningar.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Undervisningen i grundskolan i svenska som främmande språk skall bedrivas efter den kursplan för ämnet som ingår i 1980 års läroplan för grundskolan. Betyg i ämnet skall enligt skolförordningen sättas i årskurserna 8 och 9. Såväl kursplanen som bestämmelsen om betyg gäller fr. o. m. läsåret 1982/83.

Normalt erfordras inte ytterligare centrala anvisningar för undervisningen i ett ämne. Såväl undervisningen som betygsättningen i svenska som främmande språk möter emellertid särskilda svårigheter, bl. a. därför att eleverna har osedvanligt skiftande kunskapsbakgrund. Ämnet är också speciellt genom att eleverna, när de når en tillräcklig kunskapsnivå i ämnet, skall fortsätta i den reguljära svenskundervisningen.

Skolöverstyrelsen (SÖ) har mot denna bakgrund i april 1983 utfärdat allmänna råd (SÖ-FS 1983:85) för betygsättningen i svenska som främmande språk. I september förra året utfärdade SÖ också allmänna råd (SÖ-FS 1983:233) för bedömning av tvåspråkiga elevers färdigheter i svenska som främmande språk. Dessa råd som bl. a. innehåller definitioner och preciseringar av olika färdighetsnivåer gäller fr. o. m. den 1 januari i år. Som ett stöd för skolorna har vidare vid universitetet i Göteborg utarbetats ett omfattande material med prov och bedömningsanvisningar. Inom SÖ finns en särskild arbetsgrupp för utveckling av ämnet svenska som främmande

*Om anvisningar
för undervisning i
grundskolan i
ämnet "svenska
som främmande
språk"*

språk. Den arbetar f. n. med ett servicematerial till skolorna som beräknas bli färdigt i vår.

Mot bakgrund av vad jag nu har redovisat finns det enligt min mening f. n. ingen anledning till åtgärder från regeringens sida när det gäller undervisningen i svenska som främmande språk.

Anf. 2 KERSTIN EKMÄN (fp):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

De flesta anser säkert att svenska som främmande språk är ett oerhört viktigt ämne i dagens skola. Det är viktigt därför att det ytterst är svenskfärdigheten som bestämmer hur utvecklingen skall bli för de invandrabarn som växer upp och skall verka i en framtid i Sverige.

Det sätt varpå SÖ har skött sina åligganden för att följa upp beslutet om att svenska som främmande språk skall vara ett självständigt ämne upplevs av de berörda som en katastrof. Bristen på kursplaner försvårar för de lärare som undervisar i ämnet. Det är inget mindre än en diskriminering av både elever och lärare. De lärare som är berörda har inte varit tysta. Men vad hjälper det när myndigheter inte lever upp till vad som är deras ansvar?

Rektorerna för invandrarundervisningen i Stockholm, Göteborg och Malmö begärde i oktober 1982 anvisningar i en rad frågor som gällde såväl undervisning som betygsättning.

År 1983 svarade SÖ att man utredde frågan och skulle återkomma med svar våren 1983.

De anvisningar som statsrådet hänvisar till i svaret är tydligen inte tillräckliga. Göteborgs skolförvaltning ansåg sig vara tvingad att gå ut till rektorerna i december 1983 inför höstterminens slut och säga att inga besked lämnats, trots upprepade försök att få anvisningar. I ett brev, daterat den 8 december 1983, från Göteborgs skolförvaltning till rektorerna skrivs:

"Trots upprepade försök att från SÖ få anvisningar angående betygsättning i SFS har vi tyvärr inte kunnat få någon klarhet i frågan.

Följande har sagts vid våra telefonkontakter med SÖ:

Tills vidare gäller vad som står i SÖ-FS 1983:85 och 1983:233. Se nedanstående utdrag ur SÖ-FS 1983:85. Pågående utrednings- och utvecklingsarbete inom SÖ gäller utarbetande av kursplaner för att skapa en gemensam referensram. Senare under läsåret kommer betygsfrågor att behandlas. Vissa klarlägganden ang. betyg i SFS kan vi förvänta tidigast under vt 84."

Frågan är alltså inte löst. Även om beslutet om ämnet fattades ganska nyligen, dvs. om man ser med myndighetsögon, inte en praktisk medborgares ögon, har undervisningen pågått länge.

Detta är en elevrättslig fråga. Det kommer nu att sökas inträde i gymnasier på basis av betyg vars innehåll är mycket svåra att bedöma. Det är en osäkerhet som måste undanröjas. Det är fråga om att informationen inte kommit fram ordentligt.

Anf. 3 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Detta är en besvärlig fråga. Man kan naturligtvis, som Kerstin Ekman säger, konstatera att den inte är löst, om man med lösning menar att undervisningen på alla ställen skulle kunna bedrivas helt tillfredsställande. Men det kan den inte, därför att det är ett mycket besvärligt område. Det är besvärligt för läraren att sätta betyg, eftersom han vid betygsättningen skall ta hänsyn till både elevens prestationer under läsåret och den färdighetsnivå eleven har uppnått; barnen har mycket skiftande förutsättningar. Ämnet är vidare nytt.

Jag tycker emellertid inte att man skall använda de svårigheter som finns som motiv för att rikta förebråelser mot skolöverstyrelsen. Det är möjligt att det i många sammanhang finns anledning att rikta förebråelser mot våra statliga verk och myndigheter för att de inte fullgör sina uppgifter. Jag vill ändå med en viss emfas hävda att på det område som gäller undervisning för våra invandrarbarn bedrivs arbetet med en betydande ambition. Vi är så ambitiösa i detta arbete – det tycker jag att det finns anledning att påminna om – att man emellanåt sjösätter planer innan man har gjort alla de utredningar som möjligen hade kunnat undanröja en del av problemen. Men det gör man därför att också de barn som går i skolan i dag skall få en undervisning som är något bättre än den de skulle ha fått om man inte hade gjort någonting alls.

Anf. 4 KERSTIN EKMAN (fp):

Fru talman! Det är naturligtvis svårigheten att klara av det här ämnet som gör att det är ett sådant tryck från de lärare som sysslar med dessa frågor. Den uppgivenhet som man möter när man talar med dem – över att de inte får gehör, att det inte kommer några anvisningar och att de inte har några referensramar att hålla sig till – är alarmerande. Därför är det inte tillfredsställande när statsrådet säger att saken är klar som den är och att de anvisningar som har givits och att det som SÖ hittills har gjort är tillräckligt. Det är icke tillräckligt.

Anf. 5 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Det som man hade kunnat göra är att inte ge några betyg alls. Det hade emellertid varit den sämre lösningen för de elever som är berörda.

Jag vill understryka det jag har hävdat i mitt svar, att man med allvar har tagit itu med den viktiga fråga som undervisningen i svenska som främmande språk är. Man bedriver ett mycket målmedvetet arbete, och för detta tycker jag att man förtjänar en viss respekt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Nr 61

Tisdagen den
17 januari 1984

*Om anvisningar
för undervisning i
grundskolan i
ämnet "svenska
som främmande
språk"*

Tisdagen den
17 januari 1984

*Om förhållandena
på Operan*

Anf. 6 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Gunnar Biörck i Värmdö har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder i syfte att undvika att scenarbetare vid Operan omöjliggör konstnärernas bemödanden att ge publiken en föreställning.

Enligt uppgift pågick vid Operan en vild strejk av scenarbetare under ca en halv timmes tid under en pågående föreställning för några dagar sedan.

Konflikten var inte förenlig med de regler som gäller vid arbetskonflikter. Den lokala fackliga ledningen tog omedelbart avstånd från strejken.

Med de arbetsrättsliga traditioner som gäller i Sverige är det inte min uppgift att göra något uttalande om på vilket sätt frågan om denna arbetskonflikt skulle kunna lösas.

Operan, som är ett statligt aktiebolag, har en av regeringen utsedd styrelse som ansvarar för verksamheten. De anställda vid Operan väljer själva hur de skall vara organiserade. För arbetsgivarsidan är Teatrarnas riksförbund förhandlingspart. Teatern är självständig. Det är parternas sak att lösa konflikten.

Enligt uppgift har en lokal uppgörelse nu träffats angående de frågor som konflikten gällt.

Anf. 7 GUNNAR BIÖRCK i Värmdö (m):

Fru talman! Tillåt mig först att tacka statsrådet Göransson för svaret på min fråga. Det blev naturligtvis ungefär som man kunde vänta sig. Det är säkert inte heller lätt att vara kulturminister i en regering som i så hög grad har till uppgift att tillvarata fackets intressen.

För egen del anser jag att bl. a. sjukvård, undervisning och forskning samt konstnärlig verksamhet och medier, som förmedlar information och åsikter, borde vara undantagna från detta slag av störningar i ett civiliserat samhälle. Vad det allmänna inte får hindra i fråga om medborgarnas verksamhet borde inte heller enskilda få sabotera.

När sådant här inträffar – i våras, organiserat, på Operan och Konserthuset och nu tydligen i "vilda former" på Operan – måste man fråga sig vad det är som är på tok, i ledningen, på scengolvet eller i kulisserna. Finns det ingen laganda? Finns det ingen hänsyn? Förstår man inte att man utmanar medborgarna, och också lagstiftarna, och att man i sinom tid kanske kommer att få betala priset?

Fru talman! Jag vill här begagna tillfället att uttala min tacksamhet mot Operans konstnärer för vad de gett och ger oss, som älskar opera och Operan, och försäkra dem om att den sympati som de inte har kunnat påräkna inom Operan i rikt mått strömmar emot dem från oss utanför.

Anf. 8 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Jag vill gärna understryka att jag anser att en arbetskonflikt av den typ som förekom på Operan är mycket olycklig. Den strider också mot alla vedertagna umgängesformer på svensk arbetsmarknad. För den skull är

jag litet överraskad av Gunnar Biörcks i Värmdö angrepp på mig, när han säger att det måste vara svårt att vara ansvarig för kulturfrågorna i en regering som har så stark anknytning till fackföreningsrörelsen.

I själva verket har svensk fackföreningsrörelse och svensk arbetarrörelse – den organiserade arbetarrörelsen – alltid gjort sig känd för ett mycket starkt ansvarstagande, för att respektera de avtal och regler som gäller. Jag trodde inte att jag skulle behöva påminna om att den kritik som under sent 1960-tal och under 1970-talet riktades mot Landsorganisationen gällde att man inte accepterade den vilda strejken som arbetsmetod och umgängesform. Det är inte den form som svensk fackföreningsrörelse arbetar efter. Jag tycker att jag har anledning att framhålla det här.

Den typ av arbetskonflikt som förekom på Operan är inte representativ för arbetarrörelsen. Däremot är den kanske att önska för många som ser en upplöst arbetarrörelse som något eftersträvänsvärt.

Anf. 9 GUNNAR BIÖRCK i Värmdö (m):

Fru talman! Jag har inte det intrycket att jag gjorde något angrepp på statsrådet Göransson när jag sade att jag hade förståelse för att det var svårt för honom.

Vad jag saknade i hans svar var ett uttryckligt avståndstagande från vad som hade förevarit och ett beklagande till dem som varit utsatta för det. Jag är inte säker på hur jag i det avseendet skall tolka vad han sagt.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1983/84:235 om statsbidraget till viss teatergrupp

Anf. 10 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Marianne Karlsson har frågat mig om jag med anledning av innehållet i en teatergrupps föreställningar avser att vidta några åtgärder. Hon anför att om undervisningen i sexualkunskap framförs på ett onormalt och skrämmande sätt, kan det skapa stor ångest och olust bland ungdomar i framtiden. Marianne Karlsson anför att teatergruppen enligt uppgift får statligt bidrag för sin verksamhet.

Jag vill först erinra om att yttrandefriheten är en i grundlag skyddad grundläggande fri- och rättighet.

Det statliga anslaget till fria teater-, dans- och musikgrupper uppgår innevarande budgetår till 24 900 000 kr. Statens kulturråd är den myndighet som fördelar bidragen på de olika grupperna. Vid fördelningen skall kulturrådet, enligt de bestämmelser som gäller för bidragsgivningen, bl. a. främja en mångsidig verksamhet inom teater-, dans- och musikområdena. Bidragsgivningen skall vidare inriktas mot grupper vilkas verksamhet kan bedömas vara av stort konstnärligt eller kulturpolitiskt värde.

De fria teatergrupperna bestämmer helt självständigt sin repertoar. Det är viktigt att de behåller sin konstnärliga frihet.

Nr 61

**Tisdagen den
17 januari 1984**

*Om statsbidraget
till viss teatergrupp*

Det är också viktigt att de statliga organ som har till uppgift att bedöma teaternas verksamhet betraktar dessa principer som självklara.

De är nödvändiga att följa om kulturpolitiken skall kunna främja den konstnärliga förnyelsen och medverka till att skydda och utvidga yttrandefriheten. Dessa riktlinjer gäller även för beslut beträffande t. ex. stöd till film, litteratur och utställningsverksamhet.

Det bör framhållas att skolans uppgift att ge undervisning i sexualkunskap inte kan begränsas till presentationen av en eller annan teaterföreställning. Som ett inslag i undervisningen blir teaterföreställningen mer en illustration till den sakliga information i olika ämnen som det är skolans uppgift att förmedla. Mål och riktlinjer för hur undervisningen skall bedrivas finns i skolans läroplaner.

Anf. 11 MARIANNE KARLSSON (c):

Fru talman! Sedan frågan framställdes har en ström av positiva brev, telefonsamtal och tidningsklipp m. m. kommit till mig, och jag tackar nu statsrådet för svaret på frågan.

Jag har också fått brev från Gotlandsteatern, som vänligt sänt mig några grammofonskivor från sina framträdanden. Jag hade dem i min ägo redan tidigare, men måste tyvärr erkänna att det inte bereder mig något större nöje att lyssna på dem. Att någon kan sammanställa, publicera och dela ut så många svordomar och runda ord bland ungdomar förefaller mig obegripligt. Hur kan någon vilja undervärdera våra ungdomars tankeförmåga och språkbruk så?

Jag beklagar djupt att Hem och skola-föreningar på några ställen ställt sig bakom denna teatergrupp, och jag skulle vilja ruska om alla föräldrar i hela Sverige och säga: Tag reda på vad era barn får för upplysning i sexual- och abortfrågan genom denna föreställning!

Det förvånar mig att det finns de som rekommenderar pjäsen. Jag är kanske inte så förvånad över att RFSU gör det; det delar nämligen ut kondomer gratis till deltagarna, och då vill man förmodligen vara med på ett hörn. RFSU har ungefär en halv miljon kronor i statsbidrag.

Fru talman! När jag hör ordet teater förknippar jag det med kultur och med något litterärt. Den här pjäsen är en orgie i runda ord, svordomar och antydningar. Samtidigt som pjäsen vill tala om kärleken som något vackert framställs den som något groteskt. Även om teatergruppen säger sig motverka aborter tycks huvudsyftet ändå vara att göra propaganda för preventivmedel.

I ett avsnitt sjunger gruppen: "Barn kan vara bra att ha, men när vi själva vill." Vilken materialistisk syn! Är barn en produkt som man kan behålla eller abortera? Är våra barn utbytbara ägodelar som har det värde som föräldrarna älskar dem? Denna människosyn ställer jag mig aldrig bakom.

Jag frågar mig också hur de elever känner sig som beslutat sig för att vänta med samliv till längre fram. De som är säkra och frimodiga klarar sig alltid. Men hur påverkas de blyga och osäkra och lättmobbad? Kom ihåg att det är ungdomar i åldern 13–15 år som detta gäller.

Jag önskar att våra ungdomar skall få saklig och riktig information i sexualkunskap i skolan. Att på ett onormalt och skrämmande sätt få ett budskap framfört till sig skapar bara ångest och olust. Det intimaste som finns mellan två människor pratas sönder och förstöras. Man frågar sig i dag: Var är romantiken, poesin, den mystiska lyckan i att vara förälskad? När kärleken finns kommer resten av sig självt. Det är viktigt med klara etiska normer för det uppväxande släktet. Vi måste väl ändå kunna ställa krav på de grupper som med statsbidrag och kommunala skattepengar turnerar runt om i landet.

Jag är inte vidare nöjd med svaret, det får statsrådet förlåta.

Jag skulle vilja fråga statsrådet: Kan man inte ingripa mot en teatergrupp trots att – eller med tanke på – att den erhåller statliga bidrag? Jag undrar vidare om inte kulturministern bör kontrollera vad kulturrådet anslår pengar till och om det vore angeläget att en översyn görs av vilka bidrag som utgår.

Till sist vill jag fråga om kulturministern skulle vara villig att se pjäsen i fråga, om vi finge den uppspelad i riksdagshuset.

Anf. 12 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Nej, jag delar inte uppfattningen att våra barn skall betraktas som ägodelar. Jag reagerar mot sådana krav varifrån de än framställs. Jag får emellanåt besök av föräldrar som utifrån vad de uppfattar som mycket positiva utgångspunkter menar att barnen egentligen är deras och att de därför skall ha rätt att bestämma allting om sina barn.

Det som föranledde Marianne Karlssons fråga var ett speciellt fall. Det gäller en teatergrupp som på skolor framfört en teaterpjäs som behandlar samlivet mellan människor. Det är möjligt att den pjäsen är grotesk och att det är en mycket dålig teaterföreställning – jag har inte sett den. Vad jag har påpekat i mitt svar är emellertid att skolans sexualundervisning inte begränsas till presentationen av en eller annan teaterpjäs i skolan. Det är viktigt att komma ihåg detta när vi talar om vilka konsekvenser olika upplevelser kan få i skilda sammanhang. Jag tror inte att en enstaka teaterföreställning kan förta verkan av den mycket goda undervisning som vår svenska grundskola faktiskt ger.

Teatergrupperna får heller inte bidrag för pjäser i ämnet sexualkunskap. De får bidrag från kulturrådet efter att på olika sätt ha dokumenterat kvaliteter. Det är andra än kulturministern som gör bedömningen av dessa. Det är fråga om självständiga bedömningar av mycket kvalificerat folk, som därmed också faktiskt kontrollerar att bidragen kommer till sådana grupper som genom sina tidigare prestationer förutsätts vara berättigade till dem.

Anf. 13 MARIANNE KARLSSON (c):

Fru talman! Jag tackar för det ytterligare svar som jag fått här, och jag tycker att det var bra. Gruppen i fråga anlitas oftast inte i skolans regi utan i fritidsgårdarnas regi. Jag vill också säga att man, om man på egen hand gör ett teaterbesök, ju själv kan välja vad man vill se, men de ungdomar som inbjuds att se den föreställning som det här gäller får intrycket att det är en fin

pjäs om exempelvis abortfrågan. Den här teatergruppen har varit ute och turnerat med många olika föreställningar, och detta är inte den första. Samtliga dessa föreställningar har varit lika groteska, med mängder av svordomar. Jag menar att det är helt felaktigt att teatergrupper åker runt i vårt land med sådana här föreställningar, fyllda av råa ord.

De ungdomar som ser denna föreställning är inte myndiga, och deras föräldrar måste ha något att säga till om. Om gruppen skall få fortsätta att agera, måste föräldrarna före föreställningarna informeras om vad som skall visas. Föräldrarna måste kunna lita på att fritidsgårdarna inte visar sådana snuskigheter som förekommer i pjäsen "K som i" – vad som skall börja på K kan alla föreställa sig. Jag anser att skolan och fritidsgårdarna måste visa hänsyn till den som t. ex. från kristna utgångspunkter eller av etiska skäl tycker att det som förekommit är förfärande. Jag erkänner gärna att jag vill ansluta mig till deras uppfattning.

Eftersom jag har några sekunder kvar av min taletid, skall jag citera följande ur ett brev av en pojke som heter Per Hermansson:

"Min förhoppning är att kulturministern verkligen tar sig en rejäl funderare på vad det handlar om. Gotlandsteatern avslöjar sig själva när man säger att syftet med det råa språket är att få ungdomarna att lyssna. Eftersom jag är en ungdom så påstår jag att det är raka motsatsen. Sådan här teater isolerar man sig ifrån."

Till sist vill jag fråga en gång till om kulturministern är med på att vi inbjuder den här gruppen hit till riksdagen för att här spela sin teaterföreställning. Jag har nämligen fått en förfrågan från den här teatergruppen där den undrar om den kan få komma hit.

Anf. 14 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Till svar på den sista frågan vill jag säga att av den presentation som Marianne Karlsson har givit av den här föreställningen har jag inte fått intrycket att den skulle vara värd den enorma uppmärksamhet som ett uppspel i riksdagshuset skulle innebära. Jag tror tvärtom att det är att göra en kanske misslyckad föreställning alltför stor heder.

Jag har tidigare sett flera föreställningar av Gotlands teater, vilken har varit mycket bra. Det kanske är att frångå vad som är tillåtet i riksdagen att gå in på något så speciellt, och jag ber i så fall om överseende. Jag tror alltså att man möjligen kan notera den här föreställningen som ett övertramp, om den har de dåliga kvaliteter som har redovisats.

I övrigt tycker jag att man kan lita på att det kulturråd som vi har faktiskt gör mycket övervägda bedömningar av vilka grupper som skall ha bidrag och vilka som inte skall ha det.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1983/84:251 om Sveriges Radios sändningar på invandrarspråk

Nr 61

Tisdagen den
17 januari 1984

Anf. 15 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Alexander Chrisopoulos har frågat utbildningsministern om regeringen är beredd att vidta åtgärder som garanterar minst nuvarande nivå på Sveriges Radios sändningar på invandrarspråk.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Frågan föranleds av att Sveriges Radios koncernledning i höstas beslöt tillsätta en utredning som skall undersöka programverksamheten för språkliga och etniska minoriteter.

I gällande avtal mellan staten och programföretagen inom Sveriges Radio-koncernen fastställs att programföretagen har skyldighet att ta särskild hänsyn till språkliga och etniska minoriteter. I samband med att de nya avtalen ingicks betonades denna verksamhets betydelse av såväl regering som riksdag. Under de fem år som gått sedan avtalen trädde i kraft har en avsevärd utbyggnad skett.

Avvägningar som gäller sändningarnas omfattning och val av språk svarar Sveriges Radio-koncernen för. Radionämnden prövar om programföretagen fullgör sina förpliktelser när det gäller hur olika gruppers behov tillgodoses.

Enligt vad jag har erfarit från Sveriges Radio gäller utredningen en översyn av hur den nuvarande verksamheten bedrivs, om det finns möjligheter till ökad flexibilitet och samverkan mellan programföretagen och hur verksamheten bäst skall bedrivas med de medel som står till buds. Några nedskärningar av den omfattning som frågeställaren befarar planeras alltså inte enligt Sveriges Radio.

Anf. 16 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Fru talman! Jag tackar statsrådet Göransson för svaret.

Min fråga föranleds av Sveriges Radios koncernlednings beslut att tillsätta en ensamutredare med uppdrag att undersöka olika möjligheter till rationellt utnyttjande av de nuvarande resurserna inom programverksamheten för språkliga och etniska minoriteter och om resurser kan frigöras för att användas på annat sätt.

Som bekant är Sveriges Radio genom sin monopolställning av avgörande betydelse både som informationsmedium och som kulturinstitution när det gäller insatser på invandrapolitikens område. Det förhållandet har också uppmärksammats av statsmakterna, som i avtalstexten mellan staten och Sveriges Radio pekat på bolagens skyldigheter att i programutbuden särskilt rikta sig till olika minoritetsgrupper.

Det stadgas i avtalen att föreskrifterna innebär skyldighet att ta särskild hänsyn till språkliga och etniska minoriteter.

Den nuvarande programverksamheten har dels under tryck från statsmakterna, dels under tryck från invandrarna själva expanderat i programutbud. Men denna expansion har inte motsvarats av tillräckliga

*Om Sveriges
Radios sändningar
på invandrarspråk*

resurser. Medarbetarnas entusiasm och engagemang har fått ersätta bristen på resurser. Det har resulterat i att den här programverksamheten nu pågår med långt mindre resurser än övrig programverksamhet på Sveriges Radio. Samtidigt har trycket utifrån ökat för en ytterligare expansion, bl. a. i form av programsatsningar för nya grupper.

När man granskar invandrarnas och minoriteternas kultur-, medie- och informationssituation, finner man att mycket ännu återstår att göra inom Sveriges Radios verksamhetsområde för att komma i närheten av de invandrar- och minoritetspolitiska mål som det hittills har rått politisk enighet om. Därför skapar alla rationaliserings- och besparingspropäer i detta avseende stor oro. Dessutom står de i direkt motsättning till den av statsmakterna i många sammanhang deklarerade målsättningen.

Svaret är tillfredsställande men något oklart. Där sägs att några nedskärningar av den omfattning som frågeställaren befarar inte planeras. Planerar man då några nedskärningar av mindre omfattning? Det vore värdefullt om utbildningsministern ville ytterligare belysa den frågan.

Anf. 17 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! På samhällslivets alla områden återstår mycket att göra. När det gäller minoritetsprogrammen i Sveriges Radio och Television är det alldeles uppenbart så, att vi skulle, om vi hade resurser, kunna göra åtskilligt mera. Jag tycker ändå att vi i huvudsak har en ganska hygglig service beträffande invandrargrupper och minoritetsgrupper här i landet. Jag förstår att man i en situation, där man tvingas att rationalisera, att iakttä en mycket stram hushållning, kan känna oro. Vad jag i detta sammanhang vill understryka är att det inte finns några planer på att utnyttja minoritetsprogrammen som sparobjekt.

Anf. 18 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Fru talman! Det är tillfredsställande att få till svar att några nedskärningar på detta område inte planeras. Det finns emellertid ytterligare en oklarhet i svaret, vilken jag gärna vill belysa. Den aktuella utredningen strävar nämligen efter ökad flexibilitet och samverkan mellan de olika programföretagen. Men ordet flexibilitet innebär också en viss fara för prioriteringar inom programverksamheten, vilken befaras få en annan inriktning än den som uttalats av statsmakterna när det gäller invandrapolitiken. Det vore värdefullt om utbildningsministern också på den här punkten klart och entydigt ville uttala att den eftersträlvade flexibiliteten inte kommer att innebära några kvalitativa förändringar av programverksamheten.

Anf. 19 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Det är alldeles självklart så, att vi på det här området, liksom på andra områden, måste vara beredda på förändringar som är motiverade med hänsyn både till verksamheten som sådan och till ekonomin. Det gäller att på bästa sätt utnyttja de pengar som vi faktiskt satsar. Jag tycker att man

bör respektera att det också på det här området gäller att vara beredd att använda sina slantar så, att de kommer till bästa möjliga användning.

Överläggningen var härmed avslutad.

Nr 61

Tisdagen den
17 januari 1984

*Om riksarkivets
rådgivande nämnd
för heraldiska
frågor*

5 § Svar på fråga 1983/84:263 om riksarkivets rådgivande nämnd för heraldiska frågor

Anf. 20 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Tore Nilsson har frågat mig när den rådgivande heraldiska nämnden inom riksarkivet kommer att tillsättas och om nämnden kommer att få en representant för allsidigt dokumenterad sakkunskap på det heraldiska området.

Regeringen har i beslut den 15 december 1983 som ledamöter i riksarkivets heraldiska nämnd förordnat samma personer som tidigare var ledamöter i statens heraldiska nämnd. Detta torde börga för att den rådgivande nämnden besitter den kompetens som får anses vara erforderlig.

Anf. 21 TORE NILSSON (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka kulturministern för svaret. Det var ett tillfredsställande svar.

Min fråga skrev jag någon av de första dagarna i december. Först visste jag inte riktigt om man kunde avlämna en fråga så nära julen. Men senare upptäckte jag att svaret skulle ges i januari, och då lämnade jag in min fråga. Av svaret i dag får jag veta att ledamöterna i riksarkivets heraldiska nämnd förordnades den 15 december. Jag är tillfreds med att så har skett.

Jag vill ändå säga ytterligare några ord i detta sammanhang. Heraldik är ju ett fascinerande ämne, som inte alls är oviktigt ens i vår moderna tid. I slutet av min fråga förutsätter jag att det i den rådgivande nämnden skall finnas den kompetens som anses vara erforderlig. Det kan synas vara ett onödigt påpekande. Men det har förekommit märkliga ting.

Jag kunde tro att kulturministern vet att en Norrlandskommun på Lappmarksgränsen för några år sedan betalade för en utredning för att få ett vapen till sina byggnader och att det sedan befanns att ett veteax var huvudtecknet i detta vapen. Då måste man fråga sig hur det var med kompetensen. Det har kanske någon gång odlats något veteax i övre Norrland, men det är i alla fall ingenting som är kännetecknande för bygden i fråga. Det finns alltså anledning att se till att de som arbetar med dessa frågor inte för fram vilka idéer som helst.

Jag tackar än en gång för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

Tisdagen den
17 januari 1984

*Om en utredning
rörande arbets-
skadeförsäkringen*

6 § Svar på fråga 1983/84:194 om en utredning rörande arbetsskadeförsäkringen

Anf. 22 Socialminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Gullan Lindblad har frågat mig om regeringen avser att tillsätta den av riksdagen förordade utredningen om arbetsskadeförsäkringen och när i så fall utredningen beräknas påbörja sitt arbete.

Riksdagen har vid flera tillfällen under senare år behandlat motioner som gällt arbetsskadeförsäkringen och dess tillämpning. Senast behandlades denna fråga av riksdagen under våren 1983. Dessa motioner har berört bl. a. administrationen av försäkringen och samordningen mellan arbetsskadeförsäkringen och sjukförsäkringen. De nya regler som infördes år 1977 har lett till väsentligt ökad administration, vilket i sin tur inneburit långa handläggningstider för arbetsskadeärenden. Riksdagen har därför från delvis olika utgångspunkter ansett att det finns anledning att göra en översyn av arbetsskadeförsäkringen.

Jag delar denna uppfattning och avser därför att inom kort begära regeringens bemyndigande att tillkalla en särskild utredare för att göra en sådan översyn. Jag räknar med att arbetet med översynen skall kunna påbörjas om någon månad.

Anf. 23 GULLAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret och beklagar att jag inte kunde ta emot svaret före jul.

Nu framgår det av svaret och av budgetpropositionen att en översyn av arbetsskadeförsäkringen skall ske. Det är bra. Men det har tagit tid. En utredning beställdes av riksdagen redan i november 1981. Under tiden har krånglet, byråkratin och jag måste tyvärr säga godtycket i bedömningarna fortgått.

Arbetsskadeförsäkringen i nuvarande tappning är socialförsäkringens olycksbarn, om jag så får säga. Ingen är nöjd med den, vågar jag påstå.

Försäkringen är dyr. Den kostar nu nära 1,5 miljarder, men den ger den enskilde förhållandevis litet – endast 10 % utöver sjukförsäkringen.

Administrationen är oerhört tungrodd och de medicinska bedömningarna svåra. Utredningsavdelningarna vid försäkringskassornas centralkontor kommer framdeles att nästan helt ägna sig åt arbetsskadebedömningar. Det är uppskattningsvis 400 tjänstemän och ett åttiotal pensionsdelegationer som blir fullt sysselsatta med arbetsskadeärenden – för att inte tala om alla läkartjänster.

Enligt en utredning utförd av riksdagens utredningstjänst bedöms över hälften av försäkringsdomstolarnas resurser tas i anspråk för mål rörande arbetsskadeförsäkringen. Detta ger en kostnad på 20–25 milj. kr. per år.

Det sämsta är ändå att de försäkrade är så missnöjda med försäkringen. Jag vill citera några rader ur ett brev från en som drabbats av arbetsskada: "bedömningarna skapar stor rättsosäkerhet och alltför många kvävs av kombinationen sjukdom/byråkrati".

Nu skall alltså en utredning tillsättas, och jag skall väl inte gå händelserna alltför mycket i förväg. Jag vill ändå understryka behovet av en ökad samordning med sjukförsäkringen och uttrycka min uppfattning att vi bör satsa våra resurser främst på dem som fått svåra, långdragna sjukdomar och skador.

En skrivning i budgetpropositionens bil. 7 oroar mig något: "En översyn skall göras av vissa frågor inom arbetsskadeförsäkringen."

Jag vill därför rikta en kompletterande fråga till socialministern: Kommer det att bli en allsidig och förutsättningslös utredning? Det framgår av svaret att utredningen inte kommer att bli parlamentarisk. Jag tycker det är att beklaga, med hänsyn till att det finns så divergerande uppfattningar i de här frågorna. Det har nu sagts att översynen skall kunna påbörjas om någon månad. Jag vill understryka, herr socialminister, att det hastar.

Anf. 24 Socialminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Inte heller jag vill gå händelserna i förväg och gå in på någon djupare debatt om innehållet i och administrationen av arbetsskadeförsäkringen.

En anledning till dröjsmålet är att riksdagens propåer under de här åren har gått i litet olika riktningar. Vi får diskutera detta när direktiven kommer och när utredningen tillsätts. Men i första hand gäller det alltså att utröna hur försäkringen har fungerat – även hur den har fungerat i förhållande till sjukförsäkringen. Och då måste vi naturligtvis också ta upp de administrativa problem som Gullan Lindblad har berört.

Nu är förslag till direktiv utarbetade. De är f. n. ute på s. k. delning i regeringskansliet. Jag hoppas alltså att ett beslut i vad gäller direktiven skall kunna tas inom mycket kort tid.

Anf. 25 GULLAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Jag är glad över kompletteringen, och jag förstår också att socialministern till fullo är insatt i problematiken kring arbetsskadeförsäkringen.

Som jag sade är faktiskt ingen nöjd med den här försäkringen. Dels föreligger det ett väldigt tryck från starka LO-grupper rörande en utökning av arbetsskadeförsäkringen, dels föreligger det krav på en ökad samordning och vissa inskränkningar i försäkringen, inte minst av ekonomiska skäl, men kanske främst av arbetsskäl. Varken de som handlägger försäkringen ute på våra försäkringskassor eller de enskilda försäkrade är nöjda. Försäkringsöverdomstolens domar ger ingen riktig praxis. Besluten upplevs av de handläggande tjänstemännen som något av ett lotteri, särskilt i arbetssjukdomsärenden av typen förslitningssjukdomar och förslitningsskador. Detta gör att kraven på en allsidig och genomgripande utredning är mycket stora.

Personligen skulle jag önska att det blev en parlamentarisk utredning, men jag är glad över att utredningen över huvud taget kommer till stånd. Vi har

Nr 61

Tisdagen den
17 januari 1984

*Om en utredning
rörande arbets-
skadeförsäkringen*

*Om aviserad
utredning
angående vissa
frågor inom det
allmänna pensions-
systemet*

väntat länge på att något skulle ske. Det gäller inte minst personalen vid försäkringskassorna.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1983/84:203 om aviserad utredning angående vissa frågor inom det allmänna pensionssystemet

Anf. 26 Socialminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Göte Jonsson har frågat mig när den parlamentariska utredning, som bl. a. skall se över det nuvarande värdesäkringssystemets utformning inom den allmänna pensioneringen, kommer att tillkallas och när den skall börja arbeta.

Som jag anmälde i samband med behandlingen av värdesäkringsreglerna i proposition 1983/84:40 bil. 3 avser jag att föreslå regeringen att en parlamentarisk utredning skall tillsättas för att göra en översyn av vissa frågor inom det allmänna pensionssystemet. Jag nämnde också att en av uppgifterna för denna utredning bör vara att – mot bakgrund av de diskussioner som periodvis förekommit – se över det nuvarande värdesäkringssystemets utformning.

Arbetet med utformningen av direktiv för en sådan utredning pågår inom socialdepartementet, och jag räknar med att den skall kunna tillkallas och börja sitt arbete under första kvartalet 1984.

Jag vill här tillägga att jag bestämt tar avstånd från Göte Jonssons antydning om att ATP-systemet skulle vara i farozonen och att det av det skälet skulle vara brådskande att utredningen tillsattes. Detta är en falsk orosspridning som i hög grad bidrar till att skada tilltron till ATP-systemet.

Mitt syfte med en pensionsutredning är att få till stånd en sakligt motiverad översyn och utvärdering av delar av det regelsystem som nu varit i praktisk tillämpning i över 20 år.

Anf. 27 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret.

Jag tycker att det är bra att vi här får ett besked från socialministern att han nu kommer att föreslå en utredning, som skall se över de problem som finns i det nuvarande pensionssystemet. Det är inte jag som går ut med falsk orosspridning beträffande ATP-systemet, socialministern. Varken jag eller någon annan i mitt parti har givetvis något intresse av att göra det.

Orsaken till att jag ställde frågan var det faktum att riksförsäkringsverket redan den 16 december 1982 lämnade en skrivelse till regeringen, där man drog upp riktlinjerna för framtida behov av uttag för att klara försäkringssystemet.

Jag tror att socialministern delar min uppfattning att det inte är något tvivel om att man, när man tar del av vad riksförsäkringsverket och många andra bedömare har sagt, måste ställa sig frågan: Hur skall vi klara att trygga

pensionerna i framtiden, att ge pensionärerna trygghet?

Det är bl. a. skrivelsen från riksförsäkringsverket som ligger till grund för min fråga. Orsaken till att jag ställt den är också att skrivelsen utfärdades i slutet av 1982 och att vi nu befinner oss i början av 1984 – och att det således har gått lång tid från det larmsignalen gavs. Det är olyckligt att det gått så lång tid. Det framgår nämligen av riksförsäkringsverkets skrivelse att man snabbt måste ta itu med de här problemen.

Jag tycker att socialministern något negligerar problemen. Men jag tror att det är mer verbalt än sakligt från socialministerns sida. Jag är medveten om att det är svårt att skriva direktiv till en pensionsutredning av det här slaget. Men jag tycker att det är litet allvarligt när socialministern säger att det är mot bakgrund av de periodvisa diskussionerna som den här utredningen får direktiv att också se på ATP-systemet.

Jag förutsätter att varken en socialdemokratisk regering eller en borgerlig regering utifrån allmänna, litet flytande diskussioner sätter till utredningar om viktiga samhällsfrågor, utan här är det, herr socialminister, det faktiska förhållandet som gör att vi måste titta ingående på detta system. Jag tycker att vi skall vara överens om att det är på det sättet. Och vi skall hjälpas åt att lösa problemen.

Det är inte fråga om någon falsk orosspridning utan det är fråga om faktiska förhållanden. Den senaste statistik som vi har fått från riksförsäkringsverket visar också att vi ligger efter när det gäller relationen inbetalningar–utbetalningar i ATP-systemet.

Anf. 28 Socialminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Jag negligerar inte alls problemen. Göte Jonsson. Det vore verkligen att fara vilse att påstå att här inte finns problem. Det finns många problem – många fler än dem som rör värdesäkringen av pensionerna. Riksförsäkringsverket lade fram en utredning och ett förslag till avgiftshöjning, som låg mycket högt. Det förslaget gällde den period som riksförsäkringsverket skulle titta på, nämligen perioden 1985–1989. Men det hör till saken att riksförsäkringsverket då utgick från den situation som rådde i slutet av 1970-talet och i början av 1980-talet, då det här landet styrdes av borgerliga regeringar. Man utgick ifrån att samma eländiga ekonomiska utveckling skulle fortsätta, och följaktligen gjorde man mycket pessimistiska bedömningar.

Jag har talat om orosspridning. Det är bra då om Göte Jonsson och andra i moderata samlingspartiet avstår från att sprida oro i det här sammanhanget. Men jag finner det egendomligt att ni då ni tar upp det här problemet alltid tar fram riksförsäkringsverkets pessimistiska bedömningar och inte de bedömningar som så kvalificerade experter som Krister Wickman i AP-fonderna gjort. Han har givit mycket lugnande besked, under förutsättning att vi på nytt får en gynnsam ekonomisk utveckling här i landet, och det kommer vi att få med en socialdemokratisk regering.

Nr 61

Tisdagen den
17 januari 1984

*Om aviserad
utredning
angående vissa
frågor inom det
allmänna pensions-
systemet*

Tisdagen den
17 januari 1984

*Om aviserad
utredning
angående vissa
frågor inom det
allmänna pensions-
systemet*

Anf. 29 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Med risk för att socialministern och jag än en gång blir nedklubbade av talmannen skulle jag vilja säga att jag tycker att socialministern skall sluta hänvisa till de borgerliga regeringarna i slutet av 1970-talet. Socialministern talar ungefär som en politisk partisekreterare. Men nu är socialministern socialminister och inte partisekreterare! Det borde vara en viss skillnad. Det här är inte heller en valrörelse, utan det är en frågestund i riksdagen mellan valrörelser, och här borde vi kunna föra debatten på en saklig nivå.

Jag förmodar att det inte är på det sättet att riksförsäkringsverket har skrivit en medvetet pessimistisk rapport. Det förvånar mig litet grand att landets socialminister säger så om det verk som under socialministern själv har hand om och huvudansvaret för våra pensionärsers trygghet och i stället hänvisar till Krister Wickmans uttalanden, som om de vid en saklig prövning skulle väga tyngre än riksförsäkringsverkets, det ansvariga verkets, skrivelse till regeringen. Det uttalandet, socialministern, skrämmer mig verkligen.

Det faktiska förhållandet, socialministern, är att även 1983 års redovisning visar ett kraftigt underskott i relationen mellan inbetalningar och utbetalningar. Det är farligt och allvarligt. I stället för att driva valpropaganda tycker jag att vi skall försöka lösa problemet med pensionärernas trygghet.

Anf. 30 Socialminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Jag undrar just vad ni har för slags partisekreterare i moderata samlingspartiet! På dem som tjänstgör i vårt parti ställer vi kravet att de skall föra en debatt på saklig nivå.

Till saken hör väl att det satt en borgerlig regering här i landet i slutet av 1970-talet! Till en saklig bedömning hör väl att den ekonomiska utvecklingen då var mycket ogynnsam, med reallöneminskningar, med ekonomisk tillbakagång och med en kraftig inflation. Allt detta fanns där då riksförsäkringsverket gjorde sina beräkningar. Därför hör det hit.

Det råder visserligen vissa svårigheter i ATP-systemet nu – Göte Jonsson har berört dem. Alla de avgifter vi får in under ett år måste vi använda till pensionsutbetalningar. Men ATP-systemet befinner sig inte – jag upprepar det, lika bestämt – i någon finansiell kris. Någon sådan kris råder inte i dag och kommer inte heller att inträffa här i landet, om det förs en socialdemokratisk politik. Och den politiken har redan givit sådana resultat att det finns skäl att hysa gott hopp för framtiden, också för en pessimistiskt lagd man som Göte Jonsson.

Anf. 31 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Jag är av naturen optimist, men det som gjorde mig pessimistisk var socialministerns egna hänvisningar till auktoritativa källor som berör och diskuterar pensionssystemet.

Det går inte, socialministern, att göra det så lätt för sig att man säger att eftersom man nu har fått ett regeringsskifte, är ATP-systemet därmed

räddat. Jag tycker att socialministern själv avvisar det argumentet på sakliga grunder genom att i propositionen och i svar i kammaren säga att han skall tillsätta en utredning som skall ta upp den här frågan. Vore det så enkelt att den socialdemokratiska regeringens fysiska närvaro i kanslihuset skulle lösa det här problemet, skulle socialministern inte behöva tillsätta utredningen.

Detta är ingen konstruktiv diskussion, utan det faktiska förhållandet är att vi måste se över problemen i det system vi har när det gäller pensionerna. Utifrån detta skall socialministern tillsätta en utredning och skriva direktiv.

Jag nöjer mig med detta nu, men jag beklagar att detta inte har blivit gjort tidigare. På grund av detta har vi tappat tid.

Anf. 32 Socialminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Den här utredningen skall klara av många andra problem än värdesäkringssystemet. Vi har bl. a. hänvisat frågan om reformeringen av efterlevandepensionerna dit. Det är alldeles givet att ett system som har varat i 20 år bör ses över. Men jag vill gärna ha sagt att den översynen inte syftar till, vilket andra – inte Göte Jonsson – har föreslagit, en rasing av ATP-systemet.

Det här är en svår bedömningsfråga, både från riks försäkringsverkets sida och från AP-fondernas sida.

Riks försäkringsverket säger självt:

Det föreligger stora svårigheter att bedöma den ekonomiska utvecklingen. Riks försäkringsverket bör därför ej i sitt slutliga förslag utgå från ett givet alternativ.

Det är ett faktum, Göte Jonsson, att den ekonomiska utvecklingen nu är betydligt gynnsammare än den som riks försäkringsverket utgick från. Det var inget annat än det jag ville ha sagt.

Anf. 33 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Jag har inte varit ute för att radera ATP-systemet – då hade jag inte behövt ställa frågan på vilket sätt socialministern tänker trygga systemet. Det är detta min fråga går ut på.

Jag är också medveten om att det är andra problem som skall tas upp i den här utredningen, mycket viktiga trygghetsfrågor när det gäller vår framtida pensionering. Det är inget fel att socialministern vidgar den här utredningen till att gälla också frågan om efterlevandepensionerna, så att vi ur den synpunkten får ett bättre förslag för denna grupp än det förslag som socialministern presenterade och som var i riksdagen och vände.

Jag ser inte någon större anledning att fortsätta debatten, utan jag hoppas att socialministern kan skriva konstruktiva direktiv till denna utredning, att utredningen kommer i gång så snabbt som möjligt och att vårt gemensamma mål, om en tryggad pension, också skall bli resultatet av utredningen i fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.

Nr 61

Tisdagen den
17 januari 1984

*Om aviserad
utredning
angående vissa
frågor inom det
allmänna pensions-
systemet*

8 § Svar på fråga 1983/84:215 om vårdbidragen för barn med diabetes

Anf. 34 Socialminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Ann-Cathrine Haglund har frågat mig om jag är villig att se över vårdbidragsgivningen för barn med diabetes i syfte att nå entydiga regler och rättvis tillämpning.

Det är ofta en svår uppgift att bedöma merarbetets och merkostnadernas omfattning vid prövningen av rätten till vårdbidrag. När det gäller barn med diabetes finns det ett antal domstolsavgöranden som medverkat till en relativt väl utvecklad praxis för bedömningen av rätten till vårdbidrag. Jag vill här framhålla att det åvilar riks försäkringsverket att aktivt verka för att försäkringsreglerna får en enhetlig tillämpning över hela landet.

Några särskilda åtgärder från min sida när det gäller bidragsreglerna eller deras tillämpning anser jag inte påkallade f. n.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 35 ANN-CATHRINE HAGLUND (m):

Herr talman! Jag vill tacka socialministern för svaret på min fråga.

Jag vill poängtera att varken föräldrar eller barnläkare är nöjda med den praxis som råder. Även försäkringskasspersonal har uttryckt att man inte är nöjd.

Diabetesbarnens speciella problematik beaktas inte tillräckligt vid vårdbidragsgivningen. Praxis innebär oftast ett halvt vårdbidrag upp till sju års ålder, och det anser man inte vara tillräckligt. Dessutom varierar praxis, eftersom reglerna inte är entydiga.

Hjälp till god sjukkontroll gör att man kan förebygga och senarelägga debut av de svåra kärlskador som drabbar många diabetesbarn i vuxen ålder. Om ett barn kan vara välinställt och ha en normal blodsockernivå, kan ju kärlkomplikationer förebyggas.

Både samhällsekonomiskt och sjukvårdsekonomiskt är diabetesgruppen mycket tung. Att förebygga komplikationer till diabetes är synnerligen angeläget, med hänsyn både till den enskilde och till sjukvårds- och samhällskostnaderna.

Det finns i Sverige ca 2 500 barn under 15 år med diabetes. De får en behandling som består av insulinsprutor, reglerat kostintag och motion. Syftet är att normalisera blodsockernivån. Detta måste kontrolleras med egen tät provtagning från blod och urin.

Behandlingen är många gånger mycket besvärlig, och den måste ofta ändras beroende på hur aktivt barnet är. Livsföringen måste vara mycket regelbunden, och barnen måste alltid passa en massa tider. De lever ett mycket inrutat liv. Dessutom måste hela familjen ofta eller så gott som alltid ändra kostvanor, eftersom man inte kan ha två matsedlar i en familj.

Tillsynsbehovet är generellt sett mycket stort, framför allt för välinställda

barn. Hos ett välinställt barn är avståndet till en för låg blodsockernivå mycket litet. Ett sådant barn kan få s. k. insulinkänningar, om det äter för litet eller för sent eller får extra mycket motion. En insulinkänning är ofta mycket skrämmande för barnet och leder till mycken oro för föräldrarna. Alltför täta insulinkänningar kan inverka skadligt på hjärnans funktion.

När vårdbidrag för ett välinställt barn skall bedömas, förstår man kanske inte att det bakom ligger en mycket stor föräldrainsats. Det är lätt att tro att ett välinställt barn är lättskött, medan det i stället är precis tvärtom. Man behöver t. ex. inte åka till akuten så ofta.

Jag skulle vilja fråga socialministern, om han ändå inte är villig att medverka till att diabetesbarnens speciella problematik blir mer känd, så att den kan vägas in i bedömningen på ett mera rättvist sätt.

Anf. 36 Socialminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Var och en som kommit i kontakt med de här frågorna vet att försäkringskassorna har en väldigt svår bedömning att göra när det gäller vårdbidrag, eftersom olika handikappgruppers förutsättningar vad det gäller merkostnader och merarbete är så väldigt olika.

Vad det gäller diabetessjuka är det glädjande nog så, att det finns en mycket aktiv patientorganisation, som i nära samarbete med läkarna väldigt väl bevakar de sjukas intressen. Det är en anledning till att vi har fått en överprövning av försäkringskassornas beslut, vilket i sin tur lett till en ganska väl utvecklad praxis.

Om man skall gå därutöver är det enligt min och många bedömning nödvändigt att ändra reglerna, dvs. det måste till en ny lagstiftning, och då kommer det att kosta pengar. Eftersom Ann-Cathrine Haglund representerar ett parti som förordar en kraftig nedskärning av de sociala utgifterna, förstår säkerligen också Ann-Cathrine Haglund att det är förenat med vissa bekymmer att åstadkomma finansieringen, även om det gäller en i och för sig väldigt välmotiverad reform.

Anf. 37 ANN-CATHRINE HAGLUND (m):

Herr talman! Hjälp till god sjukdomskontroll gör att man kan förebygga kärlskadorna och att man kan förebygga och senarelägga komplikationer. De här kärlskadorna leder bl. a. till blindhet, njurfunktionsnedsättning, nervpåverkan samt hjärt- och kärlsjukdomar. Detta kan förebyggas om man är välinställd och har en normal blodsockernivå.

Det gäller här en mycket tung grupp sjukvårdsekonomiskt och samhällsekonomiskt. En stor del av dessa människor drabbas av förtidspensionering, av sjukskrivning och av för tidig död. Detta leder till stora samhällskostnader, framför allt genom produktionsbortfall. Även den sjukvård som diabetesgruppen är beroende av är komplicerad – den består många gånger av komplicerad ögonkirurgi, och den kan bestå av njurtransplantationer. Att förebygga komplikationer till diabetessjukdomen är sannerligen mycket angeläget för den enskilde, för familjen och även ur sjukvårdsekonomisk och samhällsekonomisk synpunkt. Jag tror nog att det

Nr 61

Tisdagen den
17 januari 1984

*Om vårdbidragen
för barn med
diabetes*

*Om ett högkost-
nadsskydd för
sjukresor*

är god ekonomi att se till att de här barnen får en god vård, en god sjukdomskontroll.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1983/84:261 om ett högkostnadsskydd för sjukresor

Anf. 38 Socialminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Karin Israelsson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att åstadkomma förbättringar i form av ett högkostnadsskydd vid sjukresor enligt ett förslag från sjukreseutredningen.

Sjukreseutredningen föreslog i sitt betänkande (SOU 1981:35) Sjukresor – samordning och förenkling en förändring av sjukresebestämmelserna i två steg. Det första steget avsåg olika förändringar i nuvarande regelsystem, medan det andra steget avsåg ett överförande av huvudmannaskapet för sjukresorna till sjukvårdshuvudmännen.

Jag har bedömt att en samordning av det ekonomiska och organisatoriska ansvaret för sjukresorna enligt det andra steget i utredningens förslag är den åtgärd som bör genomföras i första hand. En försöksverksamhet förbereds f. n. för att skaffa praktiska erfarenheter av ett sådant samordnat system. I avvaktan på resultatet av denna försöksverksamhet och överläggningar med sjukvårdshuvudmännen i frågan är jag inte beredd att föreslå något högkostnadsskydd för sjukresor. Riksdagen har också varit av samma mening vid behandlingen av motioner i denna fråga under förra året.

Anf. 39 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret på min fråga.

Sjukdom och ohälsa är något som den enskilde i liten utsträckning synes kunna råda över. Kostnaderna för enskilda kan bli betydande för läkarbesök, läkemedelsinköp och sjukresor. När det gäller de två första posterna finns i dag ett högkostnadsskydd som skyddar den enskilde mot alltför betungande kostnader. Detta gäller främst barnfamiljer, som i detta system skyddas speciellt, då alla besök och läkemedelsinköp för samtliga barn under 16 år får läggas samman och då ger ett högkostnadsskydd om besöken och inköpen blir många.

För de resor som måste företas i samband med läkarbesöken utgår i dag inget skydd. Kostnaderna kan bli verkligt betungande. Är man drabbad av sjukdom, som dessutom ger försvagad ekonomi, betyder de höga kostnaderna som tillkommer genom resekarensen stora pålagor för redan hårt drabbade människor. Ett högkostnadsskydd, som föreslagits i utredningsbetänkandet Sjukresor – samordning och förenkling, som lämnades 1981, skulle vara ett skydd för dessa grupper. Naturligtvis skulle barnfamiljerna på likartat sätt som vid läkemedelsinköp och läkarbesök få slå ihop dessa resor för att familjen skulle skyddas. Jag behöver väl inte ytterligare för socialministern belysa barnfamiljernas svåra ekonomiska

situation i dag.

Reformen är synnerligen angelägen, och det finns många som kan vittna om vilken hjälp det skulle vara för dessa människor att avlastas något av de kostnader de förutom sin sjukdom belastas med. Att administrera detta borde inte vara så komplicerat att man för den skull avstår från att genomföra reformen enligt det första steget i utredningsförslaget. I utredningen pekar man på möjliga vägar att gå och vilka hinder som kan finnas för att få systemet rättvist.

Vi har i dag två olika karensbelopp –30 kr. för vanliga läkarbesöksresor och 38 kr. för resor för tandvård och rådgivning vid födelsekontrollerande verksamhet. Detta borde man kanske också se över. De olikheterna förorsakar i dag vissa handläggningsproblem ute på kassorna.

Ett genomförande av det andra förslaget som socialministern framför borde inte förhindra att man också går in och ser över detta med högkostnadsskydd som är en liten del i den stora reform som man egentligen vill åstadkomma genom utredningsförslaget. Vi vet att överläggningar med Landstingsförbundet pågår, men jag har en känsla av att dessa kommer att dra ut på tiden, och under den perioden drabbas ytterligare familjer hårt av de kostnader som sjukdomen medför för dem.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på frågorna 1983/84:232, 233 och 243 om fortsatt bemanning av vissa fyrar

Anf. 40 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Gunhild Bolander, Ivar Franzén och Elis Andersson har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att säkra en fortsatt bemanning av Gotska Sandön, Stora Karlsö, Nidingen resp. Svenska Högarne.

Regeringen har i beslut den 1 december 1983 förklarat att frågan om åretruntbemanning på nämnda platser skall behandlas enligt förordningen om handläggning av vissa personalfrågor i statlig verksamhet utmed rikets kuster. Enligt denna förordning skall länsstyrelsens yttrande inhämtas över den planerade åtgärden. Länsstyrelsen skall bl. a. bedöma hur åtgärden påverkar de anspråk på bemanning som olika samhällsintressen ställer samt lämna förslag om organisation och kostnadsfördelning. I samband med införandet av förordningen uttalade trafikutskottet att det fanns behov av att skapa fastare former för handläggningen av frågor om personalinskränkningsar vid fyrplatser. Vidare framhölls att genom den föreslagna ordningen skapas garantier för att personalinskränkningar inte genomförs utan att olika samhällsintressen har beaktats. Sedan länsstyrelsen yttrat sig kan frågan komma att hänskjutas till regeringen. Jag anser att det därför inte finns anledning för mig att nu föregripa handläggningen i frågan.

Nr 61

Tisdagen den
17 januari 1984

Om fortsatt bemanning av vissa fyrar

Tisdagen den
17 januari 1984

*Om fortsatt beman-
ning av vissa fyrar*

Anf. 41 GUNHILD BOLANDER (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Anledningen till att jag ställt frågan är de uppgifter som förekommit i massmedia om att regeringen icke skulle vara beredd att tillskjuta de särskilda medel som behövs för täckande av merkostnader för bemanning av utsjöplatser. Och två av de aktuella utsjöplatserna är alltså Gotska Sandön och Stora Karlsö.

De här bägge öarna är av riksintresse för vetenskaplig naturvård och för allmänhetens friluftsliv. Gotska Sandön är skyddad som nationalpark och ägs av staten, Stora Karlsö är skyddad som naturreservat och ägs till en del av staten. Öarna besöks varje år av ungefär 20 000 turister, 3 000 på Gotska Sandön och 17 000 på Stora Karlsö.

När Gotska Sandön som fyrplats blev automatiserad 1969 gick flera intressenter, såsom naturvårdsverket, sjöfartsverket, SMHI och domänverket, samman för att lösa bemanningsfrågan, och det har fungerat utmärkt. Vid automatiseringen av fyrplatsen på Stora Karlsö 1974 kunde länsstyrelsen medverka till att en liknande samordnad lösning innebärande fortsatt bemanning kom till stånd mellan berörda intressenter där.

Tillsynspersonalen har en rad viktiga uppgifter att utföra. De anställda skall kontinuerligt rapportera naturförhållanden, de skall bevaka oljeutsläpp och de skall avliva oljeskadade fåglar. De skall vidare bevaka tillträdesförbudlagda områden till skydd för alkfågelkolonier och för säl. Man bevakar fågellivet, exempelvis på Stora Karlsö med den unika stammen av 15 000 sillgrisslor, som kommer dit varje vår. För detta har man alltså en särskild bevakning.

Gotska Sandöns yta är nästan helt skogklädd, och en viktig del av personalens arbete är tillsynen över att skogsbrand inte uppstår.

Trots att öarnas fyrplatser är automatiserade krävs ändå viss tillsyn över dessa anläggningar. I sjöräddningssammanhang har många gånger värdet av mänskliga ögon som ser vad som händer på havet från dessa utsjöplatser bekräftats. I en tid med alltmer omfattande fritidsbåtstrafik från fastlandet till de gotländska farvattnen liksom mellan Gotland och öarna får tillsynspersonalen frågor om väderleksförhållanden och liknande ganska ofta.

Såväl på Stora Karlsö som på Gotska Sandön finns militära anläggningar som också kräver löpande tillsyn och kontroll. Gotska Sandön utgör dessutom militärt skyddsområde, varför kontroll av att obehöriga inte besöker ön är särskilt viktigt. Från militärt håll framhålls ofta vikten av den insats tillsynsmännen gör genom att identifiera de fartyg eller flygplan som på en radarskärm endast framstår som föremål.

De senaste årens uppmärksammade gränskränkningar understryker värdet av att ha människor och inte enbart maskiner längs våra kuster. Dessutom finns där byggnader och anläggningar av olika slag samt museer med värdefulla samlingar.

Särskilt viktigt har därför varit det vitt kända faktum att öarna verkligen

varit bemannade. Här har staten ett speciellt ansvar att se till att det blir så även i fortsättningen.

Anf. 42 IVAR FRANZÉN (c):

Herr talman! Jag vill tacka jordbruksministern för svaret.

Nidingens fyr blev återbemannad i december 1981, och många goda skäl talar för att bevara bemanningen på Nidingen. Sedan 1981 har tillkommit ytterligare skäl. Precis som Gunhild Bolander sade har de upprepade kränkningarna av svenska vatten gjort det än mer angeläget att vi på Nidingen kan bevara den bemanning som är så viktig.

Marinen har insett vikten av detta och har från hösten 1983 lämnat bidrag på 70 000 kr. Därmed återstår en ganska marginell summa, i storleksordningen 35 000 kr. i 1981 års penningvärde, som naturvårdsverket har att bestrida för att vi skall kunna säkra bemanningen på Nidingen.

Jordbruksministern hänvisar till förordningen 1982:136 och till den ganska omfattande procedur som skulle behöva dras i gång för att få saken prövad – länsstyrelsens yttrande, eventuellt yttrande från berörda myndigheter, en återgång till länsstyrelsen och så småningom en prövning hos regeringen. Det är uppenbart att en sådan hantering i fallet Nidingen skulle kosta statsverket betydligt mer än vad bevarandet av bemanningen faktiskt kostar. Naturvårdsverkets bidrag är sannolikt mindre än den byråkrati skulle kosta som skulle behöva dras i gång.

Jag tror att naturvårdsverket med litet moraliskt stöd från jordbruksministern, ett litet poängterande av hur värdefull den här bevakningen är, säkert skulle avhålla sig från denna byråkrati och i stället även i fortsättningen lämna bidrag och därmed säkra bemanningen på Nidingen.

Jag vädjar till jordbruksministern: Ge naturvårdsverket detta moraliska stöd!

Anf. 43 ELIS ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag vill tacka jordbruksministern för svaret på min fråga.

Det finns en klar tendens till att allt fler fyrplatser och väderstationer blir obemannade i den svenska skärgården. I början av 1960-talet fanns det personal på ett sextiotal ställen. Av dessa återstår i dag ett tiotal. Fler människor är ute i privatbåtar och hamnar i svårigheter. En tillsynsman på Svenska Högarna sade att den kanske viktigaste insats tillsynsmännen gör är att förhindra svåra olyckor. De utgör de ögon som ser vad som händer i skärgården. Genom att de finns kan många i sjönöd få en snabb hjälp.

Med hänsyn till den betydelse bemanningen har för tillsyn och övervakning av rikets kuster kan det inte vara tillrådligt att genomföra dessa indragningar. Länsstyrelsen i Stockholms län har i sitt yttrande till naturvårdsverket tryckt på att det är mycket viktigt att Svenska Högarna har en helårsbemanning.

Jag vill fråga jordbruksministern om inte de tusenlappar som detta kostar är värda att satsa så att de som vistas i skärgården kan känna denna säkerhet och så att man får snabba rapporter om exempelvis oljeutsläpp, vilket ger större möjligheter att bekämpa dem.

Nr 61

Tisdagen den
17 januari 1984

Om fortsatt bemanning av vissa fyrar

Tisdagen den
17 januari 1984

*Om fortsatt beman-
ning av vissa fyrar*

Anf. 44 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Som har framhållits av flera av frågeställarna, har det kommit in nya faktorer i bilden som det kan vara angeläget att ta med när man diskuterar hur vi skall ha det i dessa frågor. Därför avvaktar jag med intresse de förslag och synpunkter som länsstyrelserna kan komma att föra fram. Därför har jag också sagt att det inte finns anledning för mig att föregripa den handläggning som jag finner det naturligt att länsstyrelserna får göra i det sammanhanget.

Anf. 45 GUNHILD BOLANDER (c):

Herr talman! I Sverige är det många myndigheter som är inblandade i bevakningen av kusterna. Möjligen är detta en av orsakerna till att denna olyckliga diskussion har uppstått. I andra länder, t. ex. Finland och USA, finns det en speciell myndighet som samordnar alla intressen som rör skärgård och kust. Då har man möjlighet att se helheten, och man känner också det övergripande ansvaret.

När det nu saknas motsvarande organisation i vårt land, tycker jag ändå att staten skall ha det övergripande ansvaret. Vi får väl förutsätta att de kontakter som skall ske via länsstyrelserna resulterar i att staten slutligen får ansvaret för detta – länsstyrelserna har sannerligen inga speciella pengar att avvara för detta ändamål.

Denna fråga har behandlats i länsstyrelserna – på Gotland så sent som i mars 1983. Man anser där att detta helt och hållet är en statlig angelägenhet – och en nödvändig sådan.

Anf. 46 IVAR FRANZÉN (c):

Herr talman! Då jordbruksministern säger att det har tillkommit nya faktorer i det här ärendet, tycker jag att jag ganska säkert kan tolka detta så, att han anser att dessa faktorer gör det ännu mer angeläget att vi kan bibehålla bemanningen på t. ex. Nidingen.

Länsstyrelserna har ju inte några egna pengar att satsa, och en omgång enligt förordningen kostar mycket i form av byråkratisk handläggning och därmed också i form av tid och statstjänstemannalöner. Jag hoppas därför att det stöd som jag tycker jordbruksministern har givit när det gäller bemanningen skall leda till att naturvårdsverket prioriterar sina resurser på ett sådant sätt att man lämnar detta bidrag på i storleksordningen 35 000–50 000 kr. och därmed säkrar bemanningen, samtidigt som man besparar statsverket betydande handläggningskostnader. Det tycker jag är ett bra sätt att hushålla med resurserna.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1983/84:219 om jordbrukets betydelse för folkförsörjningen

Nr 61

Tisdagen den
17 januari 1984

Anf. 47 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Gunnar Björk i Gävle har frågat försvarsministern huruvida 1982 års försvarsbeslut i fråga om jordbrukets betydelse för folkförsörjningen står fast eller om regeringen har ändrat åsikt.

Arbetet i regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

1982 års försvarsbeslut innebär bl. a. att minimibehovet av livsmedel måste kunna tillgodoses med hög säkerhet även i långvariga försörjningskriser. Livsmedelsproduktionen skall därför kunna ställas om till i huvudsak självförsörjning. Försvarsbeslutet innebär vidare att sådana varor som inte kan produceras i eller importeras till landet vid en kris och som erfordras för att klara en omställningsperiod och för att ge erforderlig uthållighet i övrigt skall beredskapslagras.

Detta beslut står fast.

Jag vill vidare erinra om att regeringen nyligen i en proposition till riksdagen föreslagit att huvudmålet för en samlad livsmedelspolitik och därmed också för jordbrukspolitiken bör vara att trygga vårt lands livsmedelsförsörjning såväl i fredstid som under avspärrning och krig. I samma proposition betonas också det angelägna i att begränsa vårt starka importberoende på produktionsmedelssidan för att därigenom minska vår sårbarhet vid en avspärrning. Vidare betonas att beredskapsmotivet innebär att vi måste trygga livsmedelsförsörjningen i hela landet.

Regeringen har också gett livsmedelskommittén i uppdrag att göra en samlad översyn av livsmedelsförsörjningens sårbarhet från olika synpunkter. Enligt sina direktiv skall kommittén bl. a. överväga vilka anpassningar som i fredstid behövs för att upprätthålla försörjningstryggheten såväl vid lång- och kortvariga störningar i fredstid som vid långvarig avspärrning eller krig. Kommittén skall också närmare analysera beroendet hos de olika leden i livsmedelskedjan av stödfunktioner i form av bl. a. energi och insatsvaror. Kommittén skall vidare studera möjligheterna att minska sårbarheten genom att beredskapsaspekterna beaktas på ett tidigt stadium i produktions- och samhällsplaneringen.

Anf. 48 GUNNAR BJÖRK i Gävle (c):

Herr talman! Jag vill tacka jordbruksministern för svaret på min fråga. Det var ett fylligt och genomarbetat svar.

Det är viktigt att konstatera att den målsättning beträffande livsmedelsberedskapen som låg i 1982 års försvarsbeslut står fast. Jag tycker att också utgångspunkten skall vara klar, nämligen att det är samhällets minimibehov av livsmedel som skall kunna tillgodoses vid kriser och krig. Målet bör också vara att vi skall kunna ställa om till en s. k. kontinuerlig självförsörjning.

Det är på många områden som regeringen måste se till att det fungerar. Det gäller tillgången till kväve och andra gödselmedel som är avgörande för

*Om jordbrukets
betydelse för folk-
försörjningen*

*Om jordbrukets
betydelse för folk-
försörjningen*

om vi skall kunna hålla hektarskördarna uppe. Eftersom vi också skall producera mer brödsäd för att hålla vår kriskost, kommer kravet på skördar att öka. I det läget får enligt min mening inte arealen minska.

Från totalförsvarssynpunkt är det särskilt angeläget att betona att inte arealen får gå ned. Problemen vid en avspärrning är stora nog, utan att man skall försvåra dem med en jordbrukspolitik som kan leda till en minskning av den odlade arealen i landet. Det gäller nu att regeringen verkligen tar sårbarhetsfrågorna inom livsmedelsförsörjningen på allvar.

Det krävs att regeringen tar ett helhetsgrepp på dessa frågor. Det gäller för det första att fundera över transporterna av livsmedel vid en avspärrning. Det gäller för det andra att ta itu med energi- och eltillförseln. Vi skall minst av allt i fredstid behöva se att man tvingas hålla bort mjölk. Vi måste få fram reservaggregat för att se till att eldistributionen speciellt vid mjölkning fungerar även i fredstid.

Regeringen måste också tänka igenom omställningen till ökad produktion av spannmål och grönsaker, även i områden där det i fredstid inte är självklart med sådan produktion. Därför får inte regeringen acceptera att bygder förbuskas.

Det är viktigt att regeringen noga följer problemen med det ökade beroendet inom jordbruket av maskiner från NATO- och Warszawapakts-länder, som skapar stor sårbarhet. Det är också angeläget att vi beredskapslagrar, såsom jordbruksministern var inne på.

Det är även viktigt att vi på livsmedelsområdet strävar efter en bättre regional balans än den vi i dag har. Jag vill därför varna regeringen för att driva en jordbrukspolitik som går stick i stäv med vad en enig riksdag har sagt beträffande livsmedelsberedskapens mål – enigheten i riksdagen är f.ö. nästan fullständig när det gäller totalförsvaret.

Tyvärr verkar det som om regeringen tar litet för lätt på sårbarhetsfrågorna. Jag tänker då närmast på den debatt som förs bland de norrländska jordbrukarna och som visar att man inte nog har beaktat dessa aspekter. Jag vill därför fråga: Är regeringen beredd att bättre beakta sårbarhets- och livsmedelsberedskapssynpunkter när man nu diskuterar den framtida jordbrukspolitiken?

Anf. 49 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Jag förstår att Gunnar Björk i Gävle också tillhör dem som har missförstått regeringens ambitioner när det gäller att sörja för att vi skall kunna bedriva jordbruk i hela landet.

Det har markerats i den proposition som har framlagts att vi anser det särskilt angeläget att stödja den norrländska jordbruksnäringen. Vad vi diskuterar är i vilka former detta skall ske.

Det kanske inte är meningen att vi skall ha en jordbrukspolitisk debatt här i dag – jag vet inte hur Gunnar Björk ser på den saken. Jag är naturligtvis beredd att diskutera jordbruksfrågorna, trots att jag har diskuterat dem i flera omgångar i riksdagen. Jag vill betona att det är regeringens uppfattning, att om vi skall kunna uppfylla målet att hålla den beredskap som vi

eftersträvar, skall det också vara möjligt att bedriva jordbruk även i de norra delarna av landet. Jag har för egen del slagit fast att vi måste slå vakt om den produktion som vi i dag har där uppe.

Anf. 50 GUNNAR BJÖRK i Gävle (c):

Herr talman! Jag får en känsla av att jordbruksministern inte riktigt har förstått det starka samband som jag menar finns mellan en vettig jordbrukspolitik i Norrland t. ex. och behovet av att tänka i totalförsvarssamband.

När det t. ex. gäller livsmedelstransporter vid en avspärrning, när det gäller tillgången till mejeriprodukter och annat finns det ett mycket starkt samband mellan jordbrukspolitik och totalförsvarsplanering. Därför menar jag att det är oerhört viktigt att man bättre ser det sambandet. Jag tycker att jordbruksministerns inlägg visar att regeringen borde fundera ännu mer när den diskuterar jordbrukspolitiken. Regeringen borde komplettera sina diskussioner med de livsmedelspolitiska synpunkter och totalförsvarssynpunkter som har anknytning till denna fråga.

Anf. 51 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Nu undrar jag om Gunnar Björk i Gävle verkligen lyssnade på vad jag sade.

Jag sade att det är angeläget från just de utgångspunkter som han nu redovisade – transportsynpunkter och annat – att vi kan ha en livsmedelsproduktion i norra Sverige, om vi skall kunna sörja för att uppnå det beredskapsmål som vi i det här sammanhanget talar om och som är en del av vår jordbrukspolitik. Då kan väl Gunnar Björk i nästa andetag inte mena att jag inte har insett betydelsen av att vi tar dessa hänsyn. Det är ju just dessa hänsyn jag menar att vi måste ta då vi diskuterar utformningen av vår jordbrukspolitik.

Anf. 52 GUNNAR BJÖRK i Gävle (c):

Herr talman! Jag tror ändå att den kanonad av förslag som lantbrukarna upplever kommer från regeringen inte bäddar för att regeringen skall vara riktigt trovärdig då den säger sig mena att riksdagsbeslutet skall stå fast i 1982 års försvarsbeslut.

För att regeringen skall vara trovärdig på denna punkt krävs ändock ökat intresse för sårbarhetsaspekterna och för vad som kan ske i händelse av avspärrning.

Anf. 53 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Får jag påminna Gunnar Björk i Gävle om att sårbarhetsfrågorna finns med i direktiven för utredningen, och dem skall man fortsätta att diskutera. Utredningen är ju inte färdig med sitt arbete.

Vad jag har varit angelägen att säga är att intill dess denna livsmedelskommitté är färdig med sitt arbete är det angeläget att vi för en jordbrukspolitik i det här landet som gör det möjligt att behålla den

Nr 61

Tisdagen den
17 januari 1984

*Om jordbrukets
betydelse för folk-
försörjningen*

produktion som vi har i norra Sverige i dag. Ett led i det arbetet bör kanske vara att inte belasta jordbrukarna i norra Sverige med avgifter som de kanske inte borde erlägga. Det är en av de frågeställningar som vi står inför. Det är detta diskussionen gäller. Jag är utomordentligt förvånad över att man i informationen i detta sammanhang försöker göra gällande att vi inte mår när om jordbruket i norra Sverige. Tvärtom försöker vi på allt sätt slå vakt om produktionen i just norra Sverige.

Anf. 54 GUNNAR BJÖRK i Gävle (c):

Herr talman! När det gäller sårbarhetsfrågorna och livsmedelskommittén har just den sårbarhetsgrupp som finns tillsatts litet senare än andra grupper. Det visar att det inte har varit det första som regeringen kämpat för. Jordbruksministerns uttalande att beslutet ligger fast tycker jag var ett bra svar. Den enighet som rådde i dessa frågor bör bestå, och alla partier bör vara överens. Det är bra att vi slår vakt om denna enighet.

Anf. 55 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Får jag bara kommentera en synpunkt som Gunnar Björk i Gävle anförde, nämligen att denna sårbarhetsgrupp skulle ha tillsatts litet senare än andra grupper. Det var en bedömning som utredningen själv gjorde. Man menade att man hade så pass goda insikter om vilka problem som skulle hanteras i det sammanhanget att denna grupp inte tillsattes som första grupp att ta itu med dessa frågor – vi har ju sju grupper som arbetar inom livsmedelskommittén. Det var alltså den bedömning som kommittén själv gjorde av den ordning i vilken grupperna skulle påbörja sitt arbete, och det har regeringen icke haft någon uppfattning om.

Anf. 56 GUNNAR BJÖRK i Gävle (c):

Herr talman! Om regeringen hade haft en klar åsikt kunde den ju ha talat om att detta arbete skulle ske snabbt. Om jag kritiserar jordbruksministern för ointresse för sårbarhetsfrågorna, får den kritiken naturligtvis också drabba livsmedelskommittén.

Anf. 57 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Jag tror att det är helt fel, Gunnar Björk i Gävle, att tala om ointresse från regeringens eller livsmedelskommitténs sida. Jag förstår att det kan vara av intresse för Gunnar Björk att försöka göra gällande att varken livsmedelskommittén eller regeringen har intresse för sårbarhetsfrågorna. Men vi har i våra direktiv skrivit in hur betydelsefulla vi anser att sårbarhetsfrågorna är. Om vi inte ser om vårt hus på den punkten, är det självklart att vi inte har den trygga livsmedelsförsörjning som är det övergripande målet för hela den jordbrukspolitik vi vill föra. Jag kan försäkra Gunnar Björk att varken kommittén eller regeringen ser nonchalant på sårbarhetsfrågorna.

Överläggningen var härmed avslutad.

Tisdagen den
17 januari 1984

*Om domänverkets
avverkningar i
fjällnära skogs-
områden*

Anf. 58 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Kerstin Ekman har frågat om ett uttalande av mig i en tidningsintervju innebär att samerna nu kan lita på att domänverkets avverkningar i de fjällnära skogsområdena upphör.

I tidningsintervjun uttalade jag i fråga om den skog som har förklarats som svårförnygrad, att när tillstånd ges till slutavverkning skall hänsyn tas till naturvårdsintressena och till rennäringens behov. Detta följer av skogsvårdslagen. Samma hänsyn skall skogsägaren f. ö. ta vid avverkning i andra områden.

Som framgick redan när jag svarade på Kerstin Ekmans fråga i det här ämnet den 27 oktober 1983 finns det ett av skogsvårdsstyrelserna organiserat samråd mellan skogsbruket och rennäringen. Dessutom har jag, vilket jag samtidigt redovisade för Kerstin Ekman, tagit initiativ till att rennäringsmyndigheten skall kopplas in i de fall domänverket och samebyn inte kan komma överens.

Ett totalstopp för avverkningarna i Norrlands inland skulle enligt min mening föra för långt. Däremot är det viktigt att vara restriktiv i avvaktan på att underlag kommer fram för bedömning av om det behövs åtgärder med anledning av t. ex. begränsningar i tillgången på renbete.

Anf. 59 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret. Däremot är jag inte nöjd med det svar jag har fått.

Precis som när jag fick svar den 27 oktober på en fråga om de fjällnära skogarna hänvisar jordbruksministern nu till ett antal åtgärder som regeringen vidtagit för att ge alla inblandade möjlighet att bli hörda och påverka besluten när det gäller avverkningen.

Jag tycker att det är förskräckligt när man försöker dölja verkligheten genom att hänvisa till vidtagna åtgärder, om dessa åtgärder är av noll och intet värde. Ta t. ex. det jordbruksministern säger om att han tagit initiativ till att rennäringsmyndigheten skall kopplas in i de fall domänverket och samebyn inte är överens. I det nu aktuella fallet yttrade sig lantbruksnämndens rennäringsdelegation och avstyrkte avverkning. Vad hjälpte det?

Det är vidare en skandal att statens egna organ, som i det här fallet domänverket, ger sig på denna engångsavverkning. Man avverkar, man nekar till att frivilligt avstå från åtgärder i avvaktan på att startad inventering är genomförd, och enligt uppgift har man t. o. m. lämnat felaktiga uppgifter om när ärendet skall prövas.

Om man avverkar våra fjällnära skogar är det med säkerhet en engångsavverkning. Helt klart är att den urskog som går till spillo aldrig kan återställas. Om detta nu inte har intresse för domänverket, som tydligen tycker att naturvård får naturvårdsverket sköta, borde i alla fall vetskapen

om att man inte kan återkomma i området vara anledning att avstå.

Rennäringens vara eller inte vara för de berörda samebyarna är beroende av om man får fortsatt tillgång till de trädlavar som finns i dessa skogar. Detta borde väga tungt när man prövar frågan.

Hittills har det inte gjort det.

Därför hjälper det inte mycket om jordbruksministern i svar här i kammaren och i upprepade tidningsintervjuer hänvisar till samrådsförfarandet och andra åtgärder.

Tänker jordbruksministern verka för att man avvaktar hänglavsinventeringen, innan man beslutar om vidare avverkning?

Anf. 60 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! När fru Ekman i dag hänvisar till det aktuella fallet vet fru Ekman lika bra som jag att fru Ekman talar om det prövningsförfarande som hade skett innan jag tog det initiativ som jag nämnde i frågesvaret. Efter det s. k. aktuella fallet tog jag alltså ett initiativ som ledde till att vi fick en ny form för samrådsförfarande, som innebär att i de fall där domänverket och samebyn inte är överens skall lantbruksnämnden träda in för att kunna hävda rennäringens intressen och få den frågan prövad på ett annat sätt.

När det sedan gäller resonemanget om den fjällnära skogen är självfallet avsikten inte den att vi skall avverka all fjällnära skog. Vad som har skett är att vi har fått en inventering av urskogar och fjällnära skog och att vi snart också får resultatet av den s. k. hänglavsinventeringen. Det är min mening att de myndigheter som har ansvaret här – det är ju lantbruksstyrelsen för rennäringsringen, skogsstyrelsen för skogsbruket och naturvårdsverket för naturvården – på basis av dessa inventeringar gemensamt skall söka göra de avgränsningar och de bedömningar som skall göra det möjligt för oss att få dessa frågor hanterade så som vi alla önskar att de skall bli hanterade, nämligen med hänsyn tagen till de olika intressen som gör sig gällande i detta sammanhang.

Anf. 61 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Jag tycker inte att jag har fel, när jag säger att man hade använt sig av den förändring av samrådsförfarandet som jordbruksministern talar om. I det här aktuella fallet hade lantbruksnämndens rennäringsdelegation yttrat sig och avstyrkt avverkning. Åtminstone säger Svenska samers riksförbund det i sin skrivelse till regeringen, där man försöker få en ändring av det beslut som regeringen har fattat.

Jag tycker att det är bra att man gör denna inventering. Det är bra att man försöker få en avvägning mellan olika intressen – å ena sidan de som vill skydda rennäringsringen och våra urskogar och främja naturvården, å andra sidan de som vill avverka där det är någon mening att avverka. Men vad det är fråga om är tiden fram till dess att inventeringen är slutförd. Domänverket sätter ju i gång och avverkar och ger då uppgifter som leder till beslut som går emot bevarandebestämmelserna och samernas intressen. Det är det som är huvudfrågan – inte vad som kommer att hända efter det att inventeringen är slutförd. Då

får vi verkligen hoppas att det blir skydd för det som är skyddsvärt. Men hur blir det fram till dess?

Anf. 62 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Jag utgår ifrån att domänverket kommer att respektera de uttalanden som gjorts när det gäller de kontroversiella områdena och den hantering som vi numera har blivit överens om i dessa sammanhang. Vi kan inte ständigt återföra diskussionen till ett fall som inträffade innan vi hade fått denna ordning till stånd.

Jag kan inte stå här och pröva några nya framställningar som kan ha gjorts – i varje fall inte när det gäller framställningar som riktats till annat statsråd än till mig. Faktum är alltså den ordning som jag har försökt redovisa. Den täcker vår strävan att försöka komma fram till en rimlig hantering. Jag förmodar att Kerstin Ekman och jag har samma ambitioner att försöka få rimliga avvägningar mellan olika intressen. Som också Kerstin Ekman vet kan olika intressen understundom riktas mot exakt samma område. Det är då inte alltid helt självklart hur man skall hantera frågorna.

Anf. 63 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Helt klart delar jag jordbruksministerns uppfattning, att man skall försöka väga samman olika intressen. Av de motioner som folkpartiet har väckt under årens lopp och av det som vi har uttalat i denna kammare framgår det tydligt att vi anser att naturvårdens och samernas intressen är verkligt viktiga i samband med avvägningar. Aktuella fall skall inte diskuteras i denna kammare. För den skull kan man ändå beröra vad som håller på att hända, vilket inte är ointressant. Oron över att man skall bli överkörd av en part aktualiserar frågan, och det är den saken som också jordbruksministern talar om i de intervjuer som han givit. Därför måste den diskussionen föras här i kammaren.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1983/84:258 om handläggningen av ärenden rörande utvisningshotade palestinier

Anf. 64 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Bertil Måbrink har mot bakgrund av stridigheterna i Libanon och hotet mot de Al Fatah-anslutna palestinierna frågat mig om regeringen väger in fakta kring dessa ändrade förhållanden i samband med handläggningen av utvisningshotade palestinier.

När regeringen tar ställning till om någon skall utvisas, görs en fullständig bedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Bedömningen innefattar naturligtvis också den rådande situationen i det land som är aktuellt i utvisningsärendet och de särskilda svårigheter som en viss grupp kan möta i detta land. Detta gäller givetvis även utvisningshotade palestinier,

Nr 61

Tisdagen den
17 januari 1984

*Om handlägg-
ningen av ärenden
rörande utvisnings-
hotade palestinier*

Tisdagen den
17 januari 1984

*Om handlägg-
ningen av ärenden
rörande utvisnings-
hotade palestinier*

oavsett om det är fråga om utvisning till Libanon eller till annat land. Det råder f. ö. sedan en tid tillbaka principiellt hinder mot verkställighet av beslut om utvisning till Libanon mot bakgrund av den nuvarande situationen där.

Jag vill också påpeka att jag i olika internationella sammanhang har framhållit behovet av åtgärder till stöd för de palestinska flyktingar i Mellanöstern som till följd av situationen där har en särskilt utsatt ställning.

Anf. 65 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet Gradin för svaret på min fråga.

Naturligtvis är det en tragisk situation som nu råder för palestinerna i Mellanöstern. Ett inbördeskrig pågår alltså. En utbrytargrupp med synnerligen aktivt stöd från Syrien bekämpar i första hand den organisation inom PLO som leds av Arafat, nämligen Al Fatah. Atmosfären är således inte speciellt vänlig mellan de här grupperna, utan det är fråga om mycket hårda tag och om brutalitet. Angreppen riktas mot sympatisörer till och medlemmar av Al Fatah-organisationen, oavsett om dessa hamnar i Syrien eller hos utbrytargrupperna.

Om jag inte har helt fel – i så fall får statsrådet rätta mig – beslutade regeringen i mitten av december förra året om utvisning av ett ganska stort antal palestinier. Jag tror att det rör sig om 10–15 stycken, även om jag inte har den exakta siffran. Det är litet förvånande att detta skedde i mitten av december. En del av dessa skall förpassas till Syrien.

Jag vet att några av dem är uttalade sympatisörer till och anhängare av Al Fatah. Däri ser jag en risk, om de hamnar i Syrien. Jag tror det skulle vara mycket olyckligt att förpassa dessa palestinier till Syrien just nu.

Jag vet inte om något av dessa utvisningsbeslut har verkställts. Jag har en uppgift om att så skulle vara fallet när det gäller åtminstone en palestinier från Uppsala, som skulle ha skickats i väg redan.

FN:s flyktingkommissariat i Genève har – det hoppas jag har nått också den svenska regeringen – uttalat det olämpliga i att just nu skicka i väg palestinier till Syrien. Jag vädjar till statsrådet att i nuläget ta hänsyn till detta och vänta med att utvisa dessa palestinier tills läget är mer klart när det gäller Syrien och situationen där.

Anf. 66 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Både Bertil Måbrink och jag är mycket väl medvetna om att den politiska situationen i Mellanöstern är bekymmersam. Den har fört med sig att många människor har tvingats att – för vilken gång i ordningen kanske många av dem inte ens vet – lämna det boställe som de har lyckats skaffa sig.

Allt detta följer regeringen med stor omsorg, och – precis som jag sagt i mitt svar – vi tar ställning till samtliga omständigheter i de individuella ärendena för att just visa med vilket allvar vi ser på palestiniernas sak.

Det är också så, herr talman – vilket jag försökte antyda i slutet av mitt svar – att det måste till ett internationellt samarbete, som mer generellt griper sig an den här människogruppens situation. Man har aktualiserat frågor om

detta i FN, hos flyktingkommissarien och även i andra sammanhang, för att kunna klara skyddet av palestinierna.

Nr 61

Tisdagen den
17 januari 1984

Anf. 67 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Beträffande det sista är jag helt överens med statsrådet, och på den punkten har jag ingen anledning att anklaga den svenska regeringen för att inte göra tillräckligt.

Men detta utesluter ändå inte att man uppmärksam på de förhållanden cket som råder just nu i det aktuella området. Jag anser att palestinier i Sverige som aktivt i det här landet bekänner sig till Al Fatah inte skall förpassas till Syrien.

Jag kan inte gå in på enskilda fall, dels av formella skäl, dels av vissa andra skäl som statsrådet förstår. Men jag vill ändå rikta en vädjan till statsrådet.

Det kanske kan finnas skäl som motiverar något utvisningsbeslut – jag kan inte uttala mig om det eftersom jag inte har tillgång till allt material – men oavsett detta menar jag ändå att det skulle vara olyckligt i nuvarande situation att utvisa dessa palestinier.

*Om aviserad proposition om
svenskundervisning för invandrare*

Anf. 68 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Bertil Måbrink vet att många palestinier har fått en fristad i Sverige. Det har skett mot bakgrund av att de har en speciellt utsatt situation. Vi behandlar de ärenden som finns med stor aktsamhet och omtanke, och det tänker vi fortsätta att göra.

Anf. 69 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Beslutet att man inte skall utvisa palestinier till exempelvis Libanon just nu tycker jag är bra. Man har gjort bedömningen att läget är sådant att det är en stor risk för palestinier att komma dit. Jag menar att det i dag är en lika stor risk att skicka dem till Syrien. Jag talar hela tiden i första hand om den grupp som tillhör Al Fatah. Jag menar att det är lika riskfyllt för dem att hamna i Syrien som att hamna i Libanon.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1983/84:281 om aviserad proposition om svenskundervisning för invandrare

Anf. 70 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Karin Andersson har frågat mig vad det innebär att förkortningen "ev." placerats bakom den aviserade propositionen om svenskundervisning för invandrare i årets propositionsförteckning.

I årets budgetproposition har regeringen anmält att arbete pågår med sikte på att under våren 1984 förelägga riksdagen en proposition om svenskundervisning för vuxna invandrare. Denna information lämnade jag också i höstens allmänpolitiska debatt och i ett svar den 8 november till Kenth Skårvik.

Tisdagen den
17 januari 1984

*Om aviserad proposition om
svenskundervisning för invandrare*

Formuleringen i propositionsförteckningen förklaras av att propositionen måste föregås av överläggningar med bl. a. Svenska kommunförbundet.

Jag kan försäkra Karin Andersson om att jag är lika angelägen som hon och många andra om att förutsättningar skapas så att denna proposition kan läggas fram så snart som möjligt.

Anf. 71 KARIN ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag skall be att få tacka för svaret. Jag tycker att det var angeläget att få frågan klarlagd innan motionstiden går ut, eftersom det finns möjlighet att väcka frågor genom riksdagen.

Dess värre blir jag fortfarande en aning tveksam när Anita Gradin nu säger att hon lämnat samma svar i riksdagen i oktober som i budgetpropositionen. Det är inte helt riktigt. I budgetpropositionen står, som anges i svaret, att arbete pågår med sikte på att under våren 1984 förelägga riksdagen en proposition om svenskundervisning för vuxna invandrare.

I den debatt vi hade den 20 oktober sade Anita Gradin så här:

”Svenskundervisning för invandrare är en sak som måste tas upp i årets budgetarbete. Därför kommer propositionen först på andra sidan årsskiftet.”

Det var inget tvivel om att den inte skulle komma. Självklart uppfattade jag och alla andra som är intresserade av detta att den skulle komma i nära anslutning till budgetpropositionen. Jag hade faktiskt, med tanke på detta uttalande, utgått från att propositionen skulle ha lagts fram mycket tidigt. När jag fick se propositionsförteckningen och upptäckte att propositionen skjutits fram ända till maj, och det dessutom stod ett ”ev.” efter, må man kanske inte undra på att jag blev besviken och förvånad. Det innebär vad jag förstår att propositionen inte kan behandlas av riksdagen i vår, utan först till hösten. Det innebär alltså ytterligare minst ett halvt års förskjutning. Jag beklagar det, och jag vet att invandrarna och deras organisationer också gör det.

Nu vill jag faktiskt ha ett alldeles klart besked, så att vi slipper ta upp denna fråga ytterligare i riksdagen: Kommer propositionen i maj eller är det bara siktet som är inställt på maj?

Anf. 72 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Precis som jag sade i höstas har såväl propositionerna om svenska för invandrare som om flyktingmottagande liksom även invandrarpolitiska kommitténs arbete varit föremål för regeringens prövning i budgetarbetet. Det står faktiskt ”ev.” också beträffande den aviserade propositionen om flyktingmottagande.

Det hela har sin bakgrund i att det faktiskt inte bara är regeringens ställningstagande som det handlar om, utan här gäller det att komma överens med kommunerna och därmed med Svenska kommunförbundet.

Hittills har förhandlingarna löpt på det sättet att vi kan lägga fram propositioner på alla de här områdena. Är det så att vi inte kan klara överläggningarna med Kommunförbundet kommer saken i ett annat läge.

Men som jag ser det i dag har jag goda förhoppningar att komma sams med Kommunförbundet.

Anf. 73 KARIN ANDERSSON (c):

Herr talman! Det låter faktiskt ganska oroväckande att regeringen inte kan vara helt säker på att den skall klara de överläggningar som är på gång med Kommunförbundet.

Det är inte bara i denna fråga som propositioner är beroende av hur förhandlingar går i lås, men man brukar ändå kunna ha så pass lång framförhållning att man kan säga med i varje fall 99 % säkerhet om en proposition skall kunna läggas fram eller inte – även om den är föremål för förhandlingar. Därför beklagar jag att vi inte kan få ett helt klart besked om att vi skall få en proposition i vår. Och jag beklagar än en gång att propositionen, om den läggs fram i vår, kommer så sent att den inte kan behandlas av riksdagen under våren.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Föredrogs och hänvisades

Skrivelse

1983/84:97 till justitieutskottet

16 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1983/84:433 och 434 till konstitutionsutskottet

1983/84:435–438 till skatteutskottet

1983/84:439 till socialförsäkringsutskottet

1983/84:440 till utbildningsutskottet

1983/84:441 och 442 till socialförsäkringsutskottet

1983/84:443 och 444 till socialutskottet

1983/84:445 till kulturutskottet

1983/84:446–448 till utbildningsutskottet

1983/84:449 och 450 till trafikutskottet

1983/84:451–454 till jordbruksutskottet

1983/84:455–458 till näringsutskottet

1983/84:459 och 460 till arbetsmarknadsutskottet

1983/84:461 till bostadsutskottet

1983/84:462 till kulturutskottet

1983/84:463 till utbildningsutskottet

1983/84:464 till finansutskottet

1983/84:465 till utbildningsutskottet

1983/84:466 till kulturutskottet

1983/84:467 till socialutskottet

1983/84:468 till arbetsmarknadsutskottet

Nr 61

Tisdagen den
17 januari 1984

*Om aviserad proposition om
svenskundervisning för invandrare*

- 17 § Anmäldes och bordlades
Motionerna
1983/84:469 av *Allan Ekström*
Föreskriftsmakten enligt regeringsformen
- 1983/84:470 av *Allan Ekström*
Verkan av kommunalbesvär
- 1983/84:471 av *Lars Ernestam*
Rätten att anföra besvär mot kommunal nämnds beslut om jäv
- 1983/84:472 av *Kenth Skårvik* och *Olle Grahn*
Förhandsgranskning av videofilm
- 1983/84:473 av *Håkan Stjernlöf*
Enhetlig typografisk utformning av riksdagens utskottsbetänkanden
- 1983/84:474 av *Rune Torwald* och *Sigvard Persson*
Ändrad valdistriktsindelning m. m.
- 1983/84:475 av *Lars Werner m. fl.*
En planmässig utbyggnad av den offentliga sektorn
- 1983/84:476 av *Anita Bråkenhielm* och *Blenda Littmarck*
Sänkt skogsvårdsavgift
- 1983/84:477 av *Christer Eirefelt* och *Karin Ahrland*
Användning av allmän investeringsfond i kombination med avskrivningslån
från överstyrelsen för ekonomiskt försvar
- 1983/84:478 av *Allan Ekström*
Utlandsanställdas villkor, m. m.
- 1983/84:479 av *Allan Ekström m. fl.*
Ändring av bevissäkringslagen
- 1983/84:480 av *Göte Jonsson*
Slopande av skatten på arbetande kapital
- 1983/84:481 av *Kenth Skårvik*
Skatten på ljudkassetter och videoband
- 1983/84:482 av *Håkan Stjernlöf*
Redovisningen av mervärdeskatt för hemslöjd
- 1983/84:483 av *Rune Torwald* och *Jan Hyttring*
Kontrolluppgifter rörande traktamentsersättning m. m.
- 1983/84:484 av *Rune Torwald* och *Jan Hyttring*
Ökad samåkning med bil mellan bostad och arbetsplats
- 1983/84:485 av *Allan Ekström*
Upphävande av institutet villkorlig frigivning

1983/84:486 av *Margareta Persson*

Vårdprogram för män som dömts för våldtäkt m. m.

1983/84:487 av *Allan Ekström*

Viss översyn av utskönningsbalken

1983/84:488 av *Filip Fridolfsson* och *Hugo Hegeland*

Bundet u-landsbistånd

1983/84:489 av *Oswald Söderqvist*

Utbildningen vid vissa s. k. militära elitförband

1983/84:490 av *Allan Ekström m. fl.*

Utvisning av kriminella utlänningar

1983/84:491 av *Gullan Lindblad*

Minskat antal ledamöter i försäkringskassornas pensionsdelegationer

1983/84:492 av *Lars Werner m. fl.*

Ändring av studiehjälpssystemet

1983/84:493 av *Gullan Lindblad* och *Siri Häggmark*

Akupunkturbehandling

1983/84:494 av *Jan-Erik Wikström* och *Karin Söder*

Verksamheten vid Drottningholmsteatern

1983/84:495 av *Jan-Erik Wikström m. fl.*

Kulturpolitiken

1983/84:496 av *Olle Aulin* och *Rune Rydén*

Stöd till elever i fristående skolor

1983/84:497 av *Stina Gustavsson* och *Gunhild Bolander*

Förkunskapskraven vid tillträde till textilläroarutbildningen

1983/84:498 av *Gullan Lindblad* och *Siri Häggmark*

Intagningen till påbyggnadslinjer inom kommunal högskoleutbildning

1983/84:499 av *Jan-Erik Wikström m. fl.*

Vuxenutbildningen

1983/84:500 av *John Andersson*

Järnvägsinvesteringar i Västerbotten

1983/84:501 av *Stina Gustavsson m. fl.*

Järnvägssträckan Älmhult-Olofström

1983/84:502 av *Lars Werner m. fl.*

Ökade järnvägstransporter

1983/84:503 av *Lars Werner m. fl.*

Transportrådets roll vid järnvägsnedläggningar, m. m.

Nr 61

Tisdagen den
17 januari 1984

1983/84:504 av *Anita Bråkenhielm* och *Blenda Littmarck*

Den hotande skogsdöden

1983/84:505 av *Sven Henricsson m. fl.*

Skogsbilvägarnas tillgänglighet

1983/84:506 av *Rune Torwald* och *Elving Andersson*

Åtgärder mot yngelröta i bisamhällen

1983/84:507 av *Lars Werner m. fl.*

Ökade livsmedelssubventioner

1983/84:508 av *Anita Bråkenhielm* och *Blenda Littmarck*

Ökat utnyttjande av kärnenergi

1983/84:509 av *Per-Ola Eriksson*

Ett särskilt energiföretag i Norrbottens län

1983/84:510 av *Rune Torwald m. fl.*

Svensk havsresursverksamhet (prop. 1983/84:10)

1983/84:511 av *Rune Torwald m. fl.*

Svensk havsresursverksamhet (prop. 1983/84:10)

1983/84:512 av *Sten Andersson* i Malmö

Arbetslöshetskassornas utbetalningsregler

1983/84:513 av *Kjell Mattsson m. fl.*

Ändrade former för finansiering av bostadslån m. m. (prop. 1983/84:90)

1983/84:514 av *Jan-Erik Wikström m. fl.*

Högskola och forskning

1983/84:515 av *Jan-Erik Wikström m. fl.*

Höjda studiemedel, m. m.

18 § Kammaren åtskildes kl. 15.03.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert